

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**



СИЛАБУС ОBOB'ЯЗKOBOTO OCBITHЬOTO KOМПОНЕНТУ
**«EKOHOМІKA TA YПPABЛІHHA P0ЗBИTKOM COЦІAЛЬHO-
EKOHOМІЧНИХ CИCTEM»**

Мова навчання – *українська*

Шифр та найменування галузі знань *С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини»*

Код та найменування спеціальності *С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини (за спеціалізаціями)»*

Ступінь вищої освіти *доктор філософії*

Затверджено на засіданні Ради спеціальності С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини»

«29» 08 2025 р. протокол № 1.

Реєстраційний номер у відділі аспірантури і докторантури

35-C1-2025A

Кафедра: [Національної та міжнародної економіки](#)
Викладач: Кулаковська Тетяна Анатоліївна, завідувач
кафедри національної та міжнародної економіки,
доктор економічних наук, професор



Профайл

Контакти:
Tetiana_Kula@ukr.net
(093) 596-47-21

Освітній компонент викладається на 2 курсах у 1 та 2 семестрах

Кількість: кредитів - 4, годин – 120

Аудиторні заняття, годин:	всього	лекції	практичні
денна	60	22	38
заочна	24	8	16
Самостійна робота, годин	Денна – 60		Заочна – 96

Розклад занять

2. Анотація освітнього компоненту

Освітній компонент (ОК) «Економіка та управління розвитком соціально-економічних систем» є однією з фундаментальних дисциплін економічного циклу, яка дозволяє розкрити закономірності функціонування та розвитку соціально-економічних систем та використовувати теоретичні знання та методичні прийоми та механізми у прийнятті управлінських рішень щодо сталого розвитку соціально-економічних систем/

3. Мета освітнього компоненту

Мета: формування знань, навичок та світогляду, необхідних для управління процесами розвитку соціально-економічних систем.

Завдання: вивчення теорії функціонування та розвитку соціально- економічних систем; механізмів управління станом та розвитком соціально-економічних систем; основ управління розвитком соціально-економічних систем.

У результаті вивчення освітнього компоненту «Економіка та управління розвитком соціально-економічних систем» здобувач освіти повинен:

знати: основні закономірності формування та розвитку соціально- економічних систем;

вміти: обґрунтовувати прийняття рішень з управління процесами розвитку соціально-економічних систем

4. Компетентності та програмні результати навчання

У результаті вивчення освітнього компоненту «Наукові основи економіки» здобувач вищої освіти отримує наступні програмні компетентності та програмні результати навчання, які визначені в [Стандарті вищої освіти зі спеціальності 051 «Економіка»](#) та [освітньо-науковій програмі «Економіка» третього \(освітньо-наукового\) рівня вищої освіти докторів філософії з економіки](#).

Інтегральна компетентність

Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми у сфері економіки, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення, що передбачає глибоке переосмислення наявних та

створення нових цілісних знань та/або професійної практики.

Загальні компетентності:

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК02. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК04. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК01. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання в економіці та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з економіки та суміжних галузей.

СК03. Здатність використовувати сучасні методології, методи та інструменти емпіричних і теоретичних досліджень у сфері економіки, методи комп'ютерного моделювання, сучасні цифрові технології, бази даних та інші електронні ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення у науковій та науково-педагогічній діяльності.

СК05. Здатність виявляти, поглиблено аналізувати та вирішувати проблеми дослідницького характеру у сфері економіки з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень, у тому числі з питань європейської та євроатлантичної інтеграції.

СК07. Здатність ініціювати, розробляти і реалізовувати комплексні наукові проєкти в економіці та дотичні до неї міждисциплінарні підходи, проявляти

лідерство та відповідальність при їх реалізації; комерціалізувати результати наукових досліджень та забезпечувати дотримання прав інтелектуальної власності.

СК08*. Здатність генерувати інноваційні рішення з підвищення ефективності функціонування соціально-економічних систем, оптимізувати такі рішення та оцінювати їх ефективність.

Програмні результати навчання:

РН01. Мати передові концептуальні та методологічні знання з економіки, управління соціально-економічними системами і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення фундаментальних і прикладних досліджень на рівні світових досягнень з відповідного напрямку.

РН03. Розробляти та досліджувати фундаментальні та прикладні моделі соціально-економічних процесів і систем, ефективно використовувати їх для отримання нових знань та/або створення інноваційних продуктів у економіці та дотичних міждисциплінарних напрямках.

РН05. Пропонувати нові рішення, розробляти наукові проєкти, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язувати значущі і фундаментальні та прикладні проблеми економічної науки з врахуванням соціальних, економічних, екологічних та правових аспектів; забезпечувати комерціалізацію результатів наукових досліджень та дотримання прав інтелектуальної власності.

РН07. Застосовувати інноваційні науково-педагогічні технології, формулювати зміст, цілі навчання, способи їх досягнення, форми контролю, нести відповідальність за ефективність освітнього процесу з дотриманням норм академічної етики та доброчесності.

РН08. Планувати і виконувати емпіричні та/або теоретичні дослідження у сфері економіки та з дотичних міждисциплінарних напрямків, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми

РН10*. Продувати інноваційні рішення з підвищення ефективності функціонування соціально-економічних систем, застосовувати методичні підходи до оптимізації та оцінки ефективності таких рішень.

5. Інформаційний обсяг освітнього компоненту

5.1. Перелік лекційних завдань

№ теми	Зміст теми	Кількість годин	
		Денна ф.н.	Заочна ф.н.
1 семестр			
Змістовий модуль 1. ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ			
1	Тема 1. Сутність, структура, типи та моделі соціально-економічних систем. Економічна система. Типи сучасних економічних систем. Реформування відносин власності в процесі переходу від економічної системи командно-адміністративного типу до ринкового типу. Засади сталого розвитку потенціалу соціально-економічних систем у сучасних умовах.	2	1
2	Тема 2. Загальні основи оцінки ефективності економічних систем. Оцінка ефективності функціонування соціально-економічних систем на основі моделі динамічного нормативу. Формування показників оцінювання рівня ефективності функціонування соціально-економічної системи. Економічна інтерпретація співвідношення темпів зростання показників. Еталонне впорядкування показників за темпами їх зростання. Ранжування показників на основі їх порівняння за темпами зростання. Розрахунок ефективності функціонування соціально-економічної системи. Інституційна ефективність економічної системи.	4	1
3	Тема 3. Актуальні проблеми моделювання сучасних соціально-економічних систем. Процеси моделювання складних економічних систем. Моделювання структури соціально-економічної системи. Організаційна модель (організаційна структура системи). Функціональна модель. Інформаційна модель.	2	1
4	Тема 4. Теоретичні основи розвитку соціально-економічних систем. Сутність та принципи економічного розвитку. Ресурси розвитку соціально-економічних систем. Динаміка розвитку соціально-економічних систем. Соціально-історичні типи розвитку соціально-економічних систем (еволюційний та революційний): сутність та особливості. Трансформація факторів виробництва, цілей та мотивацій інноваційної економіки.	4	1
5	Тема 5. Стратегії розвитку соціально-економічних систем. Умови функціонування соціально-економічних систем. Прогнозування соціально-економічного розвитку національної економіки в умовах нестабільності. Удосконалення управління соціо-еколого-економічними системами.	4	1
6	Тема 6. Сучасні тенденції, перспективи та стратегічні орієнтири розвитку соціально-економічних систем мікро-, мезо- та макrorівня. Еволюція концепції стратегічного управління. Особливості стратегічного планування та стратегічного управління. Засади сталого розвитку потенціалу соціально-економічних систем. Розвиток соціально-економічних систем конкурентоспроможного спрямування. Управління розвитком соціально-економічними системами мікро-, мезо- та макrorівня.	2	1
	Всього за ЗМ 1 (семестр 1)	18	6
2 семестр			

Змістовий модуль 2. УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ СОЦІАЛЬНО- ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ			
7	Тема 7. Управління інноваціями, інвестиціями та інтеграційними процесами в стабілізації розвитку суб'єктів економічних відносин. Інноваційний розвиток як системний та динамічний процес у конкурентній економіці. Інноваційні стратегії та економічний розвиток. Система підвищення конкурентоспроможності як фундаментальна база інноваційної економіки. Особливості інвестиційних процесів в соціально-економічних системах різних типів. Інтеграційні процеси: поняття, підходи, досвід різних соціально-економічних систем.	1	0,5
	Тема 8. Інституційне та організаційно-правове забезпечення стабілізації розвитку соціально-економічних систем. Роль економічних інститутів у функціонуванні та розвитку господарських систем. Ієрархія і мережеві структури в інституціональній структурі економічних систем. Ціннісні механізми рівноважного коригування інституційних перетворень.	1	0,5
	Тема 9. Планування, прогнозування та контроль в управлінні розвитком соціально-економічних систем. Еволюція прогнозування розвитку соціально-економічних процесів. Методи і моделі прогнозування розвитку соціально-економічних систем. Стратегічне планування розвитку соціально-економічних систем.	1	0,5
	Тема 10. Потенціал сталого розвитку соціально-економічної системи України. Методологія дослідження інституційних трансформацій в умовах поєднання інверсійного типу ринкових перетворень і глобалізації економіки. Інституційні підвалини трансформаційних процесів в економіці. Взаємозв'язок циклічності інституційних і соціально-економічних трансформацій в Україні. Соціально-економічний потенціал сталого розвитку України.	1	0,5
	Всього за ЗМ 2 (семестр 2)	4	2
	Разом за ОК	22	8

5.2. Перелік практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
1 семестр			
Змістовий модуль 1. ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ			
1-2 / 1	Тема 1. Сутність, структура, типи та моделі соціально-економічних систем	4	1
3-4 / 1-2	Тема 2. Загальні основи оцінки ефективності економічних систем. Оцінка ефективності функціонування соціально-економічних систем на основі моделі динамічного нормативу	4	2
5-6 / 2-3	Тема 3. Актуальні проблеми моделювання сучасних соціально-економічних систем	4	2
7-8 / 3-4	Тема 4. Теоретичні основи розвитку соціально-економічних систем	4	2

9-10 / 4-5	Тема 5. Стратегії розвитку соціально-економічних систем	4	2
11-12 / 5	Тема 6. Сучасні тенденції, перспективи та стратегічні орієнтири розвитку соціально-економічних систем мікро-, мезо- та макrorівня	4	1
ВСЬОГО за МК 1		24	10
2 семестр			
Змістовий модуль 2. УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ СОЦІАЛЬНО- ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ			
13-14 / 6	Тема 7. Управління інноваціями, інвестиціями та інтеграційними процесами в стабілізації розвитку суб'єктів економічних відносин	4	2
15-16 / 7	Тема 8. Інституційне та організаційно-правове забезпечення стабілізації розвитку соціально-економічних систем	4	1
17-18 / 7-8	Тема 9. Планування, прогнозування та контроль в управлінні розвитком соціально-економічних систем	4	2
19 / 8	Тема 10. Потенціал сталого розвитку соціально-економічної системи України	2	1
ВСЬОГО за МК 2		14	6
Всього		38	16

5.3. Перелік завдань до самостійної роботи

№	Назва самостійної роботи	Кількість годин за змістовими модулями для форм навчання	
		денної	заочної
1 семестр			
Змістовий модуль 1. ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ			
1.	Опрацювання матеріалу і надання письмових відповідей на контрольні питання конспекту лекцій за темами 1-6	18	42
Змістовий модуль 2. УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ СОЦІАЛЬНО- ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ			
2.	Виконання двох індивідуальних робіт:	42	54
	Тематика індивідуальної роботи 1:	21	27
	- Механізми та характеристика сталості систем - Фактори та механізми трансформації систем - Фактори та механізми еволюції систем - Простір та організаційні основи розвитку систем - Фактор часу в управлінні розвитком систем		
	Тематика індивідуальної роботи 2:	21	27
	- Управління розвитком соціально-економічних систем - Етична компонента як фактор розвитку соціально-економічних систем - Основи забезпечення сталого розвитку соціально-економічних систем - Управління розвитком при переході до інформаційного суспільства		
Всього СРС		60	96

6. Система оцінювання та вимоги

Контроль успішності навчання здобувача проводиться у формах поточного і підсумкового контролів.

Формами поточного контролю є:

- письмові контрольні роботи за окремими темами або модульні контрольні роботи;
- виконання і захист індивідуальних завдань;
- усне опитування.

Підсумковий контроль – *диф. залік, екзамен.*

Нарахування балів:

Вид роботи, що підлягає контролю	Максимальна кількість оціночних балів	
	Денна	Заочна
1 семестр		
Змістовний модуль 1.		
Лекційний курс	18	15
Практичні заняття	24	25
Самостійна робота	18	20
Тестування	40	40
Всього за змістовний модуль 1	100	100
ВСЬОГО	100	100
2 семестр		
Змістовний модуль 2.		
Лекційний курс	4	5
Практичні заняття	14	15
Самостійна робота	12	10
Тестування	40	40
Всього за змістовний модуль 2	70	70
Екзамен	30	30
ВСЬОГО	100	100

Є можливість визнання результатів неформальної освіти відповідно до п.2 [Положення про порядок перезарахування результатів навчання \(навчальних дисциплін\) в Одеському національному технологічному університеті.](#)

Критерії оцінювання програмних результатів навчання здобувачів

Підсумковий контроль – екзамен

27-30 балів	якщо здобувач демонструє повні й глибокі знання навчального матеріалу, достовірний рівень розвитку умінь і навичок, правильне й обґрунтоване формулювання практичних висновків, уміння приймати необхідні рішення в різних нестандартних ситуаціях, вільне володіння науковими термінами, високу комунікативну культуру	відмінно
23-26 балів	Якщо здобувач виявляє дещо обмежені знання навчального матеріалу, допускає окремі несуттєві помилки й неточності	дуже добре

18-22 бали	якщо здобувач засвоїв основний навчальний матеріал, володіє необхідними вміннями та навичками для вирішення стандартних завдань, проте при цьому допускає неточності, не виявляє самостійності суджень, демонструє недоліки комунікативної культури	задовільно
0-17 балів	якщо здобувач не володіє необхідними знаннями, вміннями й навичками, науковими термінами, демонструє низький рівень комунікативної культури	незадовільно

Критерії оцінювання аудиторних занять (лекцій та практичних, за одне заняття)

Теоретична підготовленість перевіряється і оцінюється за результатами усної або письмової бесіди на лекціях та відповіді на питання практичних занять, що складені у відповідності до змісту навчальної програми.

Денна форма	Заочна форма	Вимоги	Оцінка
2,0 – 0,91	5,0 – 4,5	Здобувач у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, розв'язує задачі, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки	відмінно
0,9 – 0,8	4,4 – 4,1	Здобувач достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, розв'язує задачі з незначними помилками. При висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки	дуже добре
0,7 – 0,6	4,0 – 3,1	Здобувач відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.	добре
0,5 – 0,4	3,0 – 2,0	Здобувач доволі фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання ОК, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.	достатньо
0,3-0,0	1,0 – 0	Здобувач не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.	незадовільно

Самостійна робота 1 семестру (опрацювання однієї теми та надання письмових відповідей: денна та заочна форми навчання – 6 тем)

Денна форма	Заочна форма	Вимоги	Оцінка
3,0 – 2,5	7,0 – 6,1	Самостійна відпрацьована та вчасно захищена, надані повні обґрунтовані відповіді	відмінно

2,4 – 2,0	6,0 – 5,0	Самостійна відпрацьована та вчасно захищена, при відповіді допущені неточності	дуже добре
1,9 – 1,5	4,0 – 3,0	Самостійна відпрацьована, відповіді неповні, допущені помилки	добре
1,4 – 1,0	2,0 – 1,0	Самостійна відпрацьована, відповіді незадовільні, допущені грубі помилки	достатньо
0,9 – 0	0,9 – 0	Самостійна не відпрацьована або дані незадовільні відповіді	незадовільно

Самостійна робота 2 семестру (виконання 2 -х індивідуальних робіт)

Денна форма	Заочна форма	Вимоги	Оцінка
6,0 – 5,0	5,0 – 4,5	Самостійна відпрацьована та вчасно захищена, надані повні обґрунтовані відповіді	відмінно
4,9 – 4,1	4,4 – 4,1	Самостійна відпрацьована та вчасно захищена, при відповіді допущені неточності	дуже добре
4,0 – 3,1	4,0 – 3,1	Самостійна відпрацьована, відповіді неповні, допущені помилки	добре
3,0 – 2,0	3,0 – 2,0	Самостійна відпрацьована, відповіді незадовільні, допущені грубі помилки	достатньо
1,0 – 0	1,0 – 0	Самостійна не відпрацьована або дані незадовільні відповіді	незадовільно

Тестування (під час модульного контролю)

40 – 35	100 – 81 % правильних відповідей	відмінно
34 – 30	80 – 64 % правильних відповідей	дуже добре
29 – 20	63 – 55 % правильних відповідей	добре
19 – 10	54 – 43 % правильних відповідей	достатньо
9 – 0	42 – 0% правильних відповідей	незадовільно

7. Засоби діагностики успішності навчання

Методи навчання, які використовуються у процесі проведення занять, а також самостійних робіт за ОК:

Лекційні заняття: Словесні методи: розповідь, пояснення, бесіда, дискусія. Наочні: ілюстрація, спостереження, демонстрація; пояснювально-демонстративний метод, проблемний виклад.

Практичні заняття: виконання практичних робіт з наступним захистом результатів досліджень.

Самостійна робота: робота з навчально-методичними матеріалами, робота з інтернет-ресурсами, реферування, конспектування, науково-пошукова робота здобувачів.

8. Інформаційні ресурси

1. Кулаковська Т.А. Державне антициклічне регулювання розвитку агропродовольчого сектора України: теорія, методологія, практика [Текст] : монографія / Т. А. Кулаковська. Одеса: Астропринт, 2019. 392 с. <https://elc.library.ontu.edu.ua/library-w/DocumentDescription?docid=OdONANT.1681078>

2. Інноваційно-інвестиційний розвиток бізнес-структур в Україні [Текст] : монографія / Н. Й. Басюркіна, С. Ю. Вігуржинська, С. А. Горбаченко та ін. ; за ред. Н. Й. Басюркіної ; Одес. нац. акад. харч. технологій. Київ : ФОП Гуляєва В.М., 2019. 167 с.

<https://elc.library.ontu.edu.ua/library-w/DocumentDescription?docid=OdONAHNT.1282354>

3. Войт Д.С. Економічний розвиток регіонів в умовах соціалізації: особливості функціонування та завдання управління [Текст]: монографія / Д. С. Войт; Міжнар. ун-т бізнесу і права. Херсон: Швець В.М., 2020. 360 с. <https://elc.library.ontu.edu.ua/library-w/DocumentDescription?docid=OdONAHNT.2014287>

4. Войт Д.С. Управління економічним розвитком регіонів в умовах соціалізації [Текст]: дис. ... д-ра екон. наук: спец. 08.00.05 "Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка": захищена 21.10.20 / Д. С. Войт; наук. консультант І. О. Іртищева; Одес. нац. акад. харч. технологій. Одеса: ОНАХТ, 2020. 412 с. <https://elc.library.ontu.edu.ua/library-w/DocumentDescription?docid=OdONAHNT.1431586>

5. Дідух С.М. Інклюзивний розвиток агропродовольчих вертикально-інтегрованих компаній України [Текст]: монографія / С. М. Дідух; Одес. нац. акад. харч. технологій. Одеса: Астропринт, 2020. 332 с. <https://elc.library.ontu.edu.ua/library-w/DocumentDescription?docid=OdONAHNT.1680966>

Додаткові:

1. Офіційний веб-портал «Законодавство України» <https://zakon.rada.gov.ua/laws>
2. Урядовий портал <https://www.kmu.gov.ua/>
3. Офіційний веб-портал Міністерства юстиції України <https://minjust.gov.ua/>
4. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>.
5. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: www.rada.gov.ua.
6. Офіційний сайт –законодавча база «Ліга». URL: www.liga.com.ua.

9. Політика освітнього компоненту

Політика всіх освітніх компонент в ОНТУ є уніфікованою та визначена з урахуванням законодавства України, [Корпоративному кодексу ОНТУ](#), [Кодексу академічної доброчесності ОНТУ](#), [Положення про організацію освітнього процесу ОНТУ](#), [Положення про порядок перезарахування результатів навчання \(навчальних дисциплін\) в ОНТУ](#), [вимог ISO 9001:2015 та роботодавців](#).

Викладач *ПІДПИСАНО* Тетяна КУЛАКОВСЬКА

Розглянуто та затверджено на засіданні кафедри Національної та міжнародної економіки

Протокол від «29»__08__2025 р. №_1_

Завідувач кафедри *ПІДПИСАНО* Тетяна КУЛАКОВСЬКА

ПОГОДЖЕНО:

Гарант ОП «Економіка»

д.е.н., професор кафедри національної
та міжнародної економіки

ПІДПИСАНО Олександр ПАВЛОВ